

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Suomenkieli ja Suomalainen Lakimiesyhdistys

Kirjoittanut

Hallintoneuvos *Aarne Saarialho*

Niillä arvovaltaisilla lakimiehillä, jotka vuonna 1898 panivat vireille suomalaisten lakimiesten keskeisen yhdistystoiminnan perustamalla epävirallisen »Suomenmielisten juristien klubin», oli ilmeisesti selvillä, miten tärkeätä oli suomenkielisen laki- ja virkakielen kehittäminen ja vakiinnuttaminen, niin myös suomenkielisen lainopillisen kirjallisuuden aikaansaaminen ja edistäminen. He olivat myös tietoisia siitä, että suomenkielinen laki- ja virkakieli sekä lainopillinen kirjallisuus oli suomalais-kansallisen elämän eräs huomattava edellytys. Heidän perustamansa klubin oli näissä merkeissä toimittava. Niistä vähäisistä ja hajanaisista tiedoistakin klubin toiminnasta, mitkä tämän kirjoitelman laatijalla on ollut käytettävänä, voidaan päätellä, ettei tuo epävirallinen yhdistystoiminta ole jäänyt merkitystä vaille, vaan että se on herättänyt ja ollut alkuunpanijana suomenkielen harrastukselle lainopin alalla ja sitä tietä vakiinnuttamassa varsinaista laki- ja virkakieltämme.

Suurimpana saavutuksena klubin ajoilta lienee pidettävä suomenkielisen lainopillisen aikakauskirjan julkaisemisen aikaansaamista. Tämän pyrkimyksen toteuttaminen lienee ollut klubin jäsenten kesken — ainakin yksityisesti — useampia kertoja keskustelun alaisena. Vuonna 1903 päästiinkin niin pitkälle, että mainitunlaista aikakauskirjaa, joka sai nimen »Lakimies», alettiin toimittaa ja julkaista. Sen ohjelmana tuli olemaan, paitsi varsinaisten lainopillisten kysymysten selvittelyä koskevien kirjoitelmien palstoillaan julkaiseminen, samalla myös suomenkielisen laki- ja virka-

kielen ynnä lainopillisissa teoksissa käytettävän kielen seuraaminen, ohjaaminen ja rikastuttaminen. Että ohjelma oli oleva tällainen, ei tosin missään näin suoraan sanottu, mutta niistä kirjoituksista, joita aikakauskirjassa julkaistiin sen tarpeellisuudesta ja merkityksestä, niin myös muistakin kirjoitelmista on helppo todeta ohjelman olleen sanotunlaisen. Niinpä *FOL(ilius)* vuonna 1904 julkaisemassaan kirjoituksessa »Lukijalle» lausuu aikakauskirjan tehtävästä suomenkielen hyväksi mm.: »Se harvalukuinen joukko suomenkielisiä lakimiehiä, joka kaksi vuotta sitten ryhtyi julkaisemaan »Lakimiestä», luuli sillä poistavansa todellisen puutteen. — — — Suomenkielinen lainopillinen ammattisanasto oli köyhää ja tällä kielellä ei löytynyt, lukuunottamatta muutamia harvoja yliopistollisia väitöskirjoja ja yhtä oppikirjaa, mitään kirjallisuutta. Näin ollen täytyi kaikilla lakimiehillä, joka harrastivat suomenkielen kaikinpuolista kehittämistä, olla pakottavana velvollisuutena edistää sen käyttämistä ja kehitystä tälläkin alalla.» (*LM* 1904 s. 203). Osittain samoja ajatuksia oli jo sitä ennen »Lukijoille» esitetty vuonna 1903 aikakauskirjan toimituksen laatimassa kirjoituksessa (*LM* 1903, s. 3 s.), vaikkakaan ei yhtä selvin sanoin. »Suomenmielisten juristien klubi», joka epävirallisena yhdistyksenä voi pitää vain puhtaasti yksityisluontoisia kokouksia, saattoi tällä tavoin — »Lakimeistä» kun voitiin pitää ikäänkuin sen äänenkannattajana — puheena olevan toimintansa tältä osalta julkiseksi sekä muillekin kuin klubin jäsenille hyödyksi. Siten oli suomenkielen harrastus ja samalla sen viljeleminen laki- ja virkakielen sekä lainopillisen kirjallisuuden ym. esitysten alalla pantu vireille ei ainoastaan yksityisten lakimiesten toimenpiteinä, myös laajempienkin lakimiespiirien huomiön kohteena.

Valtiollisten olojemme vuonna 1905 muututtua voitiin »Suomenmielisten juristien klubi» saattaa kiinteämpään, s.o. varsinaisen yhdistyksen, muotoon. Marraskuun 28 päivänä 1905 pidetyssä kokouksessa hyväksyttiin säännöt »Suomalaiselle Lakimeisten Yhdistykselle», minkä nimisenä yhdistyksenä edellä mainitun klubin toimintaa päätettiin jatkaa. Tammi-kuun 29 päivänä 1905 senaatti vahvisti nämä säännöt. Niiden 1 §:ssä lausuttiinkin, että yhdistyksen tarkoituksena oli olla yhdyssiteenä lakimiesten kesken lainopillisen harrastuksen ja laintuntemuksen edistämiseksi suomenkielillä esitelmillä, keskusteluilla ja julkaisuilla. Kun joulukuun 19 päivänä 1919 yhdistys uudisti sääntönsä, — mikä lienee etupäässä

aiheutunut siitä, että yhdistyksen säännöt oli saatettava sellaisiksi, jollaisia niiden tuli olla saman vuoden alussa säädetyn yhdistyslain mukaan, jotta yhdistys voitaisiin merkitä yhdistysrekisteriin — toistettiin mm. yhdistyksen tarkoitusta koskevan sääntöjen sisällys, samalla kun sitä täydennettiin siten, että yhdistyksen kieli oli oleva suomenkieli. Uudet säännöt — erinäisistä syistä johtuen — hyväksyttiin 15 päivänä marraskuuta 1940. Vaikkapa näiden nykyisin voimassa olevien sääntöjen määräykset yhdistyksen toiminnan tarkoituksesta eivät ole sanamuodoltaan samanlaiset kuin aikaisempien säännösten määräykset, käy niistä kuitenkin selvästi ilmi, että aikaisemmin omaksuttu toiminta suomenkielen viljelemiseksi lainopin alalla oli oleva eräänä yhdistyksen tärkeimpänä tehtävänä.

Suomalaisen laki- ja virkakielen sekä lainopillisissa teoksissa ym. esityksissä käytettävän kielen harrastus ja kehittäminen, mikä suomalaisten lakimiesten kesken on katsottava saaneen ilahduttavan laajan huomion osakseen, on voinut »Suomenmielisten juristien klubilta» ja sen seuraajalta »Suomalaiselta Lakimiesten Yhdistykseltä» eli yhdistyksen nimen muuttamisen jälkeen »Suomalaiselta Lakimiesyhdistykseltä», kun ne, niin kuin tunnetusti on tapahtunut, uutterasti ja menestyksellä ovat tätäkin tarkoitustaan toteuttaneet, saada voimakasta virikettä ja tukea sekä niiden kokouksissa pidetyistä esitelmistä että ennen kaikkea niiden äänenkannattajan »Lakimiehen» välityksellä.

Kun kokouksiin on saatu esitelmiä — melkeinpä joka kokoukseen — on esitelmäin luku kuluneina 50 vuotena kasvanut huomattavan suureksi. Esitelmäin pitäjät, esityksiään valmistellessaan, ovat varsinkin alkuaikoina melkein säännöllisesti joutuneet luomaan uusia suomenkielisiä lainopillisia sanoja ja sanontoja, täsmällistämään tai muutoin korjaamaan ja parantelemaan aikaisempia termejä ja aikaisempaa kielenkäyttöä. Sama on ollut asianlaita, kun »Lakimieheen» on valmisteltu kirjoituksia. Tässä työssä ei myöskään ole voitu sivuuttaa oikeakielisyyden vaatimuksia. Mitä erityisesti tulee »Lakimieheessä» julkaistuihin kirjoituksiin, ovat kirjoittajat saaneet arvokasta apua »Lakimiehen» toimitukselta. Eivät suinkaan liene vähäarvoisia ne korjaukset, joita esim. *El. Kaila*, *Kustavi Kaila*, *Tauno Tirkkonen* ja monet muut »Lakimiehen» toimittamisesta huolehtineet ovat julkaistaviksi aiottuihin kirjoituksiin tehtäviksi ehdottaneet ja ennen julkaisemista saaneet kirjoittajat hyväksymään.

Esitelmistä ja kirjoituksista, mikäli ne eivät suoranaisesti ole koskeneet kielikysymyksiä, tosin ei välittömästi käy ilmi niiden merkitys lainopillisen kielen kehittäjänä. Mutta tätä merkitystä ei voitane kuitenkaan kiistää. Uudet tai parannetut sanat ja sanonnat, milloin ne olivat onnistuneita, tuntuivat usein ilman muuta luonnollisilta ja painuivat sellaisina kuulijan tai lukijan mieleen sekä useammin käytettyinä vakiintuivat, ja entisen kielenkäytön seuraaminen, jollei se herättänyt vaatimusta sen parantamiseen, niinikään vakiinnutti lainopillista kieltämme. Toisaalta taas, jolleivät uudet tai parannetut sanat ja sanonnat olleet onnistuneita tahi jos aikaisempi kielenkäyttö ei ollut seurannut kehityksen mukana, heräsi kuulijassa tai lukijassa arvosteleva vastavaikutus, mikä oli omiaan saattamaan kielen kehityksen oikeaan suuntaan kulkevaksi. Näin ollen on esitelmän ja kirjoitusten — tosin tavallaan vain välillinen — merkitys ollut suuri. Olisi tietenkin mielenkiintoista tarkemmin selvittää, mitä eri esitelmän pitäjät ja kirjoitusten laatijat ovat tässä suhteessa saaneet aikaan. Siihen ei nyt kuitenkaan ole mahdollisuutta jo näiden esitysten lukuisuudenkin vuoksi sekä myös siitä syystä, että kaikkia esitelmiä ei ole julkaistu, eivätkä ne muutoinkaan ole käytettävissä.

Toinen ja usein välitön merkitys lainopillisen kielenkäytön kehittämiseksi on ollut »Lakimiehessä» julkaistuilla lainopillisten suomenkielisten teosten tai suomennosten arvosteluilla. Niissähän joko on annettu tunnustus hyvälle kielenkäytölle ja joskus suositeltukin uusien tai parennettujen sanojen, sanontojen ja sanamuotojen käytäntöön ottamista taikka tehty huomautuksia virheellisistä sanoista, sanonnoista ja sanamuodoista sekä oikeakielisyyden vaatimuksista. Tällainen arvostelu, vaikkakin se kulloinkin on koskenut vain jotakin tiettyä teosta, on sisältänyt epäsuorasti myös sen, että muittenkin lainopillisten esityksen laatija kiinnitti arvostelussa esitettyihin kielikysymyksiin huomiota sekä vasta harkinnan jälkeen omaksui esityksessään arvostellun teoksen tekijän tai sen arvostelijan kannan. Ja kun puheenalainen harkinta silloin, kun arvostelija oli tehnyt huomautuksensa, sekä silloin, kun muun esityksen laatija oli ratkaissut kantansa, harvoin jäi pintapuoliseksi, niin vaara kielenkäytön kehittymiseksi väärään suuntaan on ollut vähäinen, kun taas sen oikealle kehitymiselle siten on luotu parhaimmat edellytykset.

Kun esim. sellainen tunnettu ja tunnustettu hyvän lainopillisen kielen käyttäjä kuin *F. O. L(iius)*, arvostellessaan *Allan Särkilahden (Serlachiuksen)* teosta »Suomen rikosoikeuden oppikirja I Yleiset opit», lausui mm., että »kieli siinä on hyvää, kuten saattaa odottaa, kun prof. Ståhlberg on siinä suhteessa tarkastanut käsikirjoituksen», niin lakimies, joka on ollut tietoinen tästä »Lakimieheissä» (1909 s. 139) julkaistusta arvostelusta ja joka vähänkin on harrastanut suomenkielisen lainopillisen kielenkäytön oikeakielisyyttä, tuskin ilman harkintaa ja riittävittä perusteita on ryhtynyt mainitun teoksen sanoista ja sanonnoista sekä siinä käytetyistä termeistä poikkeamaan, joutuessaan laatimaan esitystä saman alan kysymyksistä tai muutoin siihen turvautumaan.

Vielä huomattavampi on ollut arvostelun merkitys silloin, kun se on koskenut arvostellun teoksen kielenkäytössä olleita virheellisyyksiä, olkoonpa kysymyksessä virheellisesti tai muutoin sopimattomasti luotu uusi sana tai sanonta tahi termi taikka aikaisemmin — ehkä jo vakiintuneen — sanan jne. muuttaminen paremmaksi, taikka kun arvostelussa on ollut aihetta huomauttaa oikeakielisyyden vaatimuksista, kielenkäytön täsmällisyyden puutteesta yms. Paitsi sitä, että tällainen arvostelu on ollut omiaan välittömästi kehittämään oikeaa kielenkäyttöä, on sillä ollut erityinen merkitys kielenkäyttöön päässeiden »rikkaruohojen kitkijänä». Samalla on sellainen arvostelu antanut lainopillisten esitysten laatijoille voimakkaamman kehoituksen sanojensa, sanontojensa sekä termien sopivaisuuden harkitseminen kuin edellä mainittu myönteinen arvostelu.

Samana vuonna eli 1903, kun »Lakimies» alkoi ilmestyä, toimitti *J. G. Sonck* painosta sittemmin lakimiehille suureksi avuksi tulleen teoksensa »Ruotsalais-suomalainen laki- ja virkakielen sanasto Svensk-finsk lag- och kurialterminologi». »Lakimieheissä» julkaisemassaan laajahkossa kirjoitelmassa (1904 s. 9 ss.) *V. Blåfield* teki lukuisia kielellisiä huomautuksia, luetteli monia sellaisia suomenkielisiä vastineita ruotsinkielisille sanoille, mitkä sanastossa olevia parempina olisi otettava käytäntöön, sekä mainitsi erinäisistä sanoista ja vastineista, joita teokseen ei oltu otettu, vaikka ne siihen kuuluivat. *J. G. Sonck* puolestaan »Lakimieheissä» (1905 s. 27 ss.) vastasi tehtyihin huomautuksiin ja eräissä kohdin oikein pätevästi kantaansa puolusti. Tällaisella arvostelulla ja siihen

vastaamisella oli tietenkin myös positiivinen merkitys kielenkäytön kehitykselle.

Tunnettu lakimiehemme *Anton Kotonen*, joka omasi erityisen hyvän »kielikorvan» ja joka myös harrasti lainopillisen kielen kehittämistä, ei nähtävästi voinut — olemalla vaiti — sivuuttaa eräiden lainopillisten teosten virheellistä kielenkäyttöä, vaan »Lakimiehen» palstoilla — ehkäpä joskus liiankin jyrkin sanoin — esitti arvostelunsa sekä huomautuksensa tehdyistä virheistä. Näistä kirjoituksista, jotka herättivät aikoinaan huomiota, vielä nytkin muistettaneen »Erään lainopillisen julkaisun kieliasusta» (1925 s. 233 ss.) ja »Kelvotonta suomea lainopillisessa teoksessa» (1927 s. 284 ss.). Osoitukseksi Kotosen voimakkaasta sanonnasta mainittakoon, että hän ensinmainitussa kirjoituksessaan, tehtyään lukuisia huomautuksia kirjoituksessa mainitun teoksen kieliasusta, johtopäätelmänään lausui mm., että »joka tapauksessa on jo edellä esitettyjenkin esimerkkien perusteella sanottava, ettei puheena olevan väitöskirjan kielellinen asu vastaa niitä vaatimuksia, jotka sellaiselle meidän päivinämme voidaan asettaa ja myöskin on asetettava.» Toisen kirjoituksensa Kotonen lopetti (s. 295): »Me suomalaiset emme totisesti ole tottuneet itseltämme emmekä muilta liikoja vaatimaan silloin, kun on kysymys oman kielemme käytöstä. Vaatimus, että kielen tulee olla puhdasta ja virheetöntä, koska se on kansan hengen paras ilmaisumuoto, näyttää meillä edelleenkin kaikuvan verraten kuuroille korville. Mutta jokin raja täytyy leväperäisyydellämme ja pitkämielisyydellämme tässäkin olla. Ja sen rajan puheena olevan teoksen kieliasu räikeästi ylittää.» Tietenkin myös Kotonen — niinkuin usein jyrkän sanonnan käyttäjät — meni joskus liiallisuuksiin, mutta hänen kirjoituksillaan on osaltaan ollut terveellinen ja tehokas vaikutus virheellisen kielenkäytön puhdistamisessa sekä estämisessä sen kulloinkin puheena olevissa kohdin pääsemästä vakiintumaan. Niillä voidaan katsoa myös olleen »ennakkoestäväkin» merkityksensä siinä, että esitysten laatijain täytyi, välttyäkseen tuollaiselta arvostelulta, entistä enemmän kiinnittää huomiota esitystensä kielelliseen asuun. Nämä Kotosen sanat voivat vieläkin olla hyvänä muistutuksena suomenkielisen lainopillisen kielen harrastajille.

Tavallisiin kirjallisuusarvosteluihin verrattavissa, niitä arvovaltaisempinakin, ovat lakitieteellisistä väitöskirjoista asianomaisten virallisten

vastaväittäjiin antamat lausunnot. Eräänä vastaväittäjiin tehtävänähän onkin esittää kantansa väitöskirjassa käytetyistä termeistä, sanoista ja sanonnoista sekä sikäli, kuin niiden käyttämistä on pidettävä onnistuneena, että myös sikäli, kuin niitä on pidettävä virheellisinä tai muutoin soveltumattomina. Suomalaisella Lakimiesyhdistyksellä on aina ollut kiinteä ja hyvä yhteys Lainopilliseen Tiedekuntaan, joten »Lakimies» on saanut julkaistavakseen melkein kaikki virallisten vastaväittäjiin suomenkielisistä lakitieteellisistä väitöskirjoista annetut lausunnot.

Esim. *El. Kaila* oli vuonna 1924 julkaisemassaan väitöskirjassaan »Oikeuslogiikka I. Muodollinen oikeuslauseoppi» luonut useita uusia termejä. Virallinen vastaväittäjä *R. Erich* antamassaan lausunnossa, mikä jonkin verran lyhennettynä julkaistiin »Lakimiehessä» (1924 s. 170 ss.), huomautti mm.: »Kielellisestä puolesta on mielestäni ensiksi lausuttava, että tekijän kielenkäyttö yleensä ansaitsee tunnustusta. Hän on luonut joukon uusia oppisanoja, ja minusta tuntuu luultavalta, että jotkut näistä pääsevät vakaantumaan. Muodot sellaiset kuin 'tiedettämätön', 'kielletämätön', 'vastaanväitettämätön', 'todistettamattomuus», jommoisten tarpeellisuutta tekijä pyrki perustelemaan, voivat tosin eräissä tapauksissa esiintyä varsin tarkoituksenmukaisina, mutta kielelliseltä kannalta ne lienevät jotenkin arveluttavia, ja jos niitten käyttö ylenmäärin laajenisi, voisi siitä syntyä arveluttavia häiriöitä. Perusteellista kielitieteellistä harkitsemista vaativat myös sellaiset muodot kuin 'velvoitettuisuus', 'oikeutettuisuus', 'vaadittuisuus', ennenkuin niitten käytäntöön ottamista voidaan lopullisesti suositella.» (1924 s. 179).

El. Kaila ollessaan virallisena vastaväittäjänä, kun Otto Brusiinin väitöskirja »Tuomarin harkinta normin puuttuessa» esitettiin julkisesti tarkastettavaksi, tiedekunnalle antamassaan lausunnossa, mikä lausunto on sitten julkaistu »Lakimiehessä» (1938 s. 385 ss.), kirjoitti mm.: »Kielellisloogilliselta kannalta teos täyttää kohtuulliset vaatimukset, vaikka siinä kuitenkin on melkoista epä johdonmukaisuutta oikeakielisyyskysymyksissä, epätasaisuuksia, subjektiivisuuksia ja liioitteluja. Teos vilisee vierasperäisiä sanoja, vaikka suomenkielisiä vastaavia, osittain parempia ja täsmällisempiäkin, on olemassa. Sellaisia sanoja kuin liberaali, fiktiivinen, moderni, struktuuri, periaate, suvereeni, judikatuuri, relevantti, absoluutti jopa produkti (!) on niin paljon, että ne suorastaan loukkaavat luki-

PHILIP SUURONEN

Lakimiehen toimitussihteeri 1903—1904

ELPIÖ KAILA

Lakimiehen toimitussihteeri 1926—1932

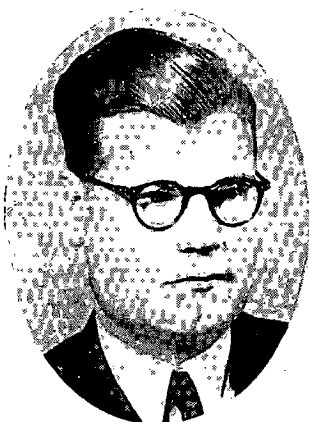
ILMARI MELANDER

Lakimiehen toimitussihteeri 1946—

E. I. LAMMIN-KOSKINEN

Taloudenhoitaja 1939—1945

SAULI SIPILÄ

Taloudenhoitaja 1946—

KALLE O. PESONEN

Sihteeri 1946—

jan kielikorvaa. — — — Minkäverran vierasperäiset sanat voitaisiin korvata omakielisillä on kysymys erikseen, mutta mikäli edellisiä käytetään, on syytä muistaa, että kielilainat omaksutaan kolmessa vaiheessa tai asteessa: sitaatti, erikoislaina ja yleislaina, ja (että) tästä on myös eräitä korollaareja oikeinkirjoitukseen ym. nähden — — —»

»On jo aika juristienkin ruveta tekemään ero oman teon ja toisella teettämisen, teko- ja teettoverbin välillä. Yleensä tekijä — — — on tämän eron huomannut, mutta pari kertaa on käytetty väärää muotoa, yksinkertaistuttaa — — —, yhtenäistyttää — — —. Myös lyhyempi muoto soveltaa on parempi kuin sovelluttaa — — —»

»Myöskin on jo aika juristin osata tehdä ero kieltämisen (vetare, förbjuda) ja kiistämisen (negare, bestrida) välillä.»¹ Vielä Kaila huomautti muutamista kielivirheistä, esim. siitä, että kiinteistökauppa-sanaa on käytetty, vaikka oikeampi sana olisi kiinteistönkauppa — virheellisyys, joka vielä aivan viimeaikoina on sanomalehtikirjoituksissa ollut kielimiesten kesken väittelyn alaisena. Samoin Kaila mainitsee siitä, että jokin- ja joku-sanan merkityksen ja käytön eroa ei oltu tehty — niinkään virheelisyys, mikä edelleen sangen usein esiintyy.

Tässä ei ole tilaisuutta selostaa enempiä virallisten vastaväittäjien lausuntoja. Mainitut esimerkit, jotka on otettu ilman erityistä valintaa, osoittanevat, että vastaväittäjien lausuntojen julkaisemisella, jolla ne on saatettu yhdistyksen jäsenten ja muittenkin lakimiesten tietoon, on tehty osaltaan, ja kun vielä otetaan huomioon näitten lausuntojen lukuisuus, arvokas palvelus lainopillisen kielemme kehitykselle.

»Lakimiehessä» tavataan myös varsinaisesti kielikysymyksiä käsitteleviä kirjoituksia. Niitten merkitys ja vaikutus oikean lainopillisen kielen — sekä laki- ja virkakielen että lakitieteellisen kielen — vakiinnuttamiselle ei kaivanne todisteluja. Ryhtymättä niitäkään kaikkia luette-

¹ Ehkä lienee syytä mainita, että Kailan tämä huomautus, joka voinee olla paikallaan, ei ole käytännössä kuitenkaan saanut ehdotonta kannatusta ja tuskinpa tulleeakaan saamaan kaikkien hyväksymistä, sillä sanaan »kiistää» tavallisessa kielenkäytössä, ainakin eräillä kielialueilla, sisältyy jonkinverran epämiellyttävä sivuvivahdus, mikä on esteenä sen pääsemiselle ehdottomaan käytäntöön. — Vrt. myös Väinö Kannel: Arvostelu Erik Gaddin teoksesta kihlakunnanjoikeuden pöytäkirjat (LM 1935 s. 254), jossa arvostelussaan Kannel sanoo hyljättävänä olevan mm. sanonnan: »kiisti kanteen aiheettomana», oikeaman sanonnan ollessa »väitti kannetta aiheettomaksi».

lemaan ja selostamaan, mainittakoon esim. sellaiset kirjoitukset kuin *R. Erichin* laatimat »Lakimiehessä» vuonna 1907 (s. 76 ss.) julkaistu »Hajanaisia havaintoja ja huomautuksia suomalaisen lakikielen alalta» sekä »Lakimiehen» toimittamassa »Mattias Caloniuksen 200-vuotismuisto»-julkaisussa oleva kirjoitus »Hajanaisia kielikysymyksiä» (1937 s. 368 ss.);² *Allan Virangon* kirjoitukset »Lakikielestä ja -tyylistä» (LM 1932 s. 224 ss.), »Suomenkielen sanajärjestys» (LM 1935 s. 311 ss.) ja »Vekselilain kieli-asu» (LM 1936 s. 101 ss.); *Anton Kotosen* edellä mainittujen kirjoitusten lisäksi kirjoitus »Lakimiehen oikeakielisyyttä» (LM 1933 s. 59 ss.); *Väinö Kannelin* kirjoittama arvostelu Erik Gaddin teoksesta »Kihlakunnan-oikeuden pöytäkirjat», joka arvostelu vastaa kielikysymyksiä käsittelevää kirjoitelmaa (LM 1935 s. 248 ss.) ja *Kustavi Kailan* kirjoitus »Virkakie-
len rikkaruohoja» (LM 1943 s. 474 ss.), jossa kirjoituksessa tosiaan »kitketään» virkakielestä monia »rikkaruohoja». Erityisen maininnan ansaitsee *V. Merikosken* kirjoitus »Huomiota lainopillisen terminologian alalta» (LM 1939 s. 435 ss.). Se oikeastaan ei ole pelkkä, muutamia lainopil-
lista kieltä koskevia termejä selvittävä tutkimus, vaan sille on annettava merkitystä kielitieteellisenä tutkielmanakin.³ *Y. J. Hakulinen* on

² *Erich* tässä kirjoituksessaan (s. 373) lausuu mm. »koonta»-sanasta »kodifikatio»-sanan vastineena: »Todellisella mielipahalla ajattelen 'koontamista', jonka pitäisi vastata 'kodifikatiota', vanhaa hienostunutta kansainvälistä termiä, joka ei suinkaan tarkoita yksistään oikeussäännösten kokoomista ja yhdistämistä, vaan useimmiten myös niiden selvittämistä ja kehittämistä.»

El. K(aila) ehdotti sana »lakikoonnos» vastaamaan »kodifikaatio»-sanaa. (»Poimintoja» LM 1932 s. 286).

Nyttemmin on *Lainvalmistelukunta* (*Ståhlberg—Kastari*) asettunut »koonta»-sanan kannalle. Ks. *Lainvalmistelukunnan* julkaisuja 1941. N:o 6. *Lainvalmistelukunnan* mietintö kunnallislainsäädännön koonnasta.

³ Tästä kirjoituksesta eräänä tavallaan mielenkiintoisena yksityiskohtana tulkoon mainituksi sana »säädös». Arvoitellessaan *A. Damaschken* teosta: »Kunnallispolitiikan tehtävistä», — tai oikeammin tuon teoksen *Eino Kuusen* toimittamaa suomennosta — *F. O. L(iius)* lausui mm.: »Mitä erittäin suomennoksen kieleen tulee, niin on huomautettava, että vaikka se yleensä on sujuvaa ja hyvää, se kuitenkin lainopillisiin termeihin nähden toisinaan jättää toivomisen varaa. Niinpä suomentaja säännöllisesti käyttää lain määräyksistä puhuessaan sanaa 'säädös', pro 'säännös', joka viimeainittu ainakin lakikielessä on tässä merkityksessä jo vakaantunut. Usein kyllä näkee maallikkojen vielä käyttävän säädös-sanaa tässäkin merkityksessä, mutta se on säästettävä testamentin määräyksiä varten ja siis vastaamaan ruotsalaista sanaa 'legat'.» (LM 1909 s. 258 s.) (— Tässä muistettaneen, että *Liliuksen* erikoisalana oli juuri testamenttioikeus. —) (Vrt. myös.

julkaissut kirjoituksena »Suomalaisen lakikielen kehittämisestä» (LM 1945 s. 157 ss.) Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuosikokouksessa 7 päivänä maaliskuuta 1945 pitämänsä esitelmän täydennettynä ja siinä, esitettyään lyhyen katsauksen suomenkielen kehitykseen kohti virallisesti tunnustettua asemaa, selostanut eräitä toimittamaansa teokseen »Suomalais-ruotsalais-saksalainen lakikielen sanakirja hakemistoineen» sisältyviä sanoja. Eräitä lakikielen uudissanoja on *El. K(aila)* ehdottanut »Lakimiehen Pöytäkirjoissa» (1932 s. 285 ss.) otettavaksi käytäntöön, muutamien uudissanojen kohdalta saamatta käytännössä kuitenkaan kannatusta.

Itse lakiteksteissä olevia kielivirheitä on seurattu. Erittäinkin *Allan Särkilähti (Serlachius)* on tehnyt huomautuksia kirjoituksissaan »Väärä termi suomalaisessa rikoslaissa» (LM 1903 s. 153 s.), »Lisää käännösjärjestelmän ansioluetteloon» (LM 1904 s. 35 ss.), »Taasen erehdyttävä termi rikoslain suomalaisessa tekstissä» (LM 1904 s. 46 ss.) ja »Arveluttava eroavaisuus rikoslain suomalaisen ja ruotsalaisen tekstin välillä» (LM 1904 s. 191 ss.). Samoin *Vilhelm Blåfield* on julkaissut kirjoituksen »Vieläkin pari harhakohtaa rikoslain suomenkielisessä tekstissä» (LM 1912 s. 42 ss.). Tässä yhteydessä on vielä syytä mainita *K. J. Ståhlbergin* kirjoitus »Vieläkin suomalaisista lakiteksteistä» (LM 1908 s. 83 ss.), mikä kirjoitus tavallaan liittyi *Allan Särkilähten* kirjoitukseen »Suomenkieliset lakitekstim-

Kyösti Haatajan mainintaa »säädös»-sanan merkityksestä. (LM 1930 s. 350.) Tasan 30 vuotta myöhemmin *Merikoski* puheena olevassa kirjoituksessaan koettaa saada »säädös»-sanan lakikieleen nimitykseksi käsitteelle, »joka sulkee sisäänsä perustuslait, tavalliset lait, asetukset ja valtioneuvoston sekä ministeriön päätökset». Kirjoituksessa esitetyistä perusteluista huolimatta, joita perusteluja voidaan hyvällä syyllä pitää *Merikosken* ehdottamaa »säädös»-sanan käyttämistä tässä merkityksessä puoltavina, mutta jota ehdotusta vastaan voidaan toisaalta niinkään esittää päteviä perusteluja, »säädös»-sanan käyttäminen ei näytä saavan yleisempää kannatusta. Ks. *Y. J. Hakulinen*: »Suomalaisen lakikielen kehittämisestä» (LM 1945 s. 168.)

Eräs toinen ehdotus, minkä *Merikoski* samassa kirjoituksessaan on tehnyt suomenkielen lainopillisen terminologian kehittämiseksi, nimittäin ehdotus nimityksen »julkinen oikeus» asemesta nimityksen »julkisoikeus» käytäntöön ottamisesta. Kun julkisoikeus — niinkuin *Merikoskikin* ehdotustaan perustele — on lyhyempi ja helpommin taivutettavissa kuin julkinen oikeus ja se on rakenteeltaan samanlainen kuin sen rinnakkaissana yksityisoikeus ja ilmaisee tarkoitetun asian yhtä hyvin kuin julkinen oikeus, sai tuo ehdotus helposti kannatusta ja nykyisessä kielenkäytössä lienee se jo vallitsevana.

Vielä on syytä mainita, että niille, jotka haluavat tutustua tarkemmin muihinkin kuin kirjoituksessa käsiteltyihin kielikysymyksiin, on kirjoituksen alaviittauksissa mainittu lukuisia lähteitä, monia sellaisiakin, joita muutoin on vaikeaa tietää ja löytää.

me» (LM 1908 s. 29 ss.), sekä *Heimo Helmisen* kirjoitus »Muutamia kielellisiä huomautuksia v. 1909 ilmestyneestä lakilaitoksesta» (LM 1916 s. 48 ss.).

Suomenkielen asema yleensäkin ei ole jäänyt huomiotta. Sitä on käsitelty erinäisissä kirjoituksissa, joista mainittakoon *Iivar Ahava*: »Kuinka suomen- ja ruotsinkielen käyttämisestä annetun asetuksen säännöksiä noudatetaan ja rikotaan» (LM 1916 s. 143 ss.), *Allan Särkilahti*: »Enemmän suomenkielisiä luentoja lainopillisessa tiedekunnassa (LM 1904 s. 41 ss.), »Vieläkin sananen suomen kielen asemasta yliopiston lainopillisessa tiedekunnassa» (LM 1904 s. 167 ss.) ja »Kotimaisten kieltemme tasa-arvoisuus armon vuonna 1906» (LM 1906 s. 6 ss.). Viimeksi mainitussa kirjoituksessaan Särkilahti lausui mm.: »Tasa-arvoisuus suomen ja ruotsin kielen välillä on — — — olemassa vain paperilla. Todellisessa elämässä on suomenkieli, siitä ei pääse mihinkään, yhä edelleenkin äpärälapsen asemassa omassa maassaan.» Huomautettuaan sitten parista nimitysasiasta ja eräästä suomenkielisen toimituskirjan varmentamisesta kieltäytymisestä sekä lainvalmistelukunnan pysyttämisestä ruotsalaisena, Särkilahti jatkoi: »Alkuteksti tulee faktillisesti olemaan, määrättäköön asia oikeudellisesti miten tahansa, ruotsinkielinen teksti, niinkauan kuin lait laaditaan ruotsiksi ja sitten käännetään suomeksi. Mitä haittaa — haitta on liian lievä sana — mitä tuskastuttavaa kiusaa tällainen järjestelmä tuottaa, sitä ei tämä kynä näy pystyvän saamaan korkeitten viranomaisten päähän mahtumaan.» Kirjoituksessa vielä vaadittiin suomenkielisten kurssikirjain toimittamista tai ainakin ruotsinkielisten kääntämistä suomenkielille.

Vaikkakaan ehkä ei voitane sanoa, että nämä suomenkielen asemaa koskevat kirjoitukset olisivat välittömästi tuottaneet tuloksia, niin on ilmeistä, että ajan pitkään on niilläkin ollut merkitystä suomenkielen aseman parantamiselle, mikä taas on osaltaan ollut omiaan viemään itse suomenkielen kehitystä eteenpäin.

Suomenkielisen laki- ja virkakielen sekä muunkin lainopillisen kielen käytön kehityksen kannalta voidaan pitää uuden lakikielen sanakirjan aikaansaamista suursaaavutuksena. Sen vuoksi lienee paikallaan selostaa niitä aloitteita ja ponnistuksia, mitkä tulokseen pääsemiseksi yhdistyksellä on ollut.

Edellä on mainittu J. G. Sonckin sanastosta. Kysymys uuden laki-kielen sanaston aikaansaamisesta saatettiin 1920-luvun jälkimmäisellä puoliskolla Suomalaisen Lakimiesten Yhdistyksen toimesta vireille. *Allan Särkilähti* yhdistyksen kokouksessa 7 päivänä toukokuuta 1926 esittämässään alustuksessa sekä »Lakimiehessä» julkaisemassaan kirjoituksessa »Työ, joka ei siedä viivytystä» (1926 s. 53 ss.) ryhtyi asiaa ajamaan. Mainitussa kirjoituksessa, joka lienee samansisältöinen kuin edellä sanottu alustus, Särkilähti lausui mm.: »Muutama vuosi sitten oli jokapäiväisessä sanomalehdistössämme luettavana uutinen, että valtioneuvosto oli päättänyt kielenkääntäjä J. G. Sonck'ilta valtion omaksi lunastaa hänen keittämiensä ainesvaraston uutta tekeillä olevaa laki- ja virkakielen sanastoa varten. Sen jälkeen ei asiasta enää ole julkisuudessa kuulunut mitään. Ainakin niistä, jotka viran puolesta odottavat uutta sanastoa melkein kuin päivän nousua, tuntuu siltä kuin koko puuha olisi joutunut vihreän veran alle lepäämään. Asia on kuitenkin sitä laatua, ettei se siedä vähintäkään viivytystä.

Ne, jotka olivat remmissä vuonna 1904, jolloin nykyinen laki- ja virkakielen sanasto ilmestyi kirjakauppoihin, voivat kokemuksestaan todistaa, kuinka todella kipeän tarpeen vaatima nykyänsä käytetty laki- ja virkakielen sanasto oli ja kuinka suuren palveluksen se teki kaikille, joiden tehtävänä oli kirjoittaa virallista suomea. Jokainen lakimies katsoi velvollisuudekseen pitää sanastoa jonkinlaisena versio vulgatana ja hän noudatti nurisematta sitä kirjelmässään, huolimatta siitä ettei hän kenties pitänyt aivan joka sanaa oikeaan osuneena. Seuraus oli, että sitä ennen vallinnut sekamelska — jokainen oli siihen asti laatinut parhaansa mukaan tarvitsemansa termit — hävisi ja suomalainen laki- ja virkakieli vakiintui, voipa sanoa ensi iskulla. Mutta mikä oli todellinen runsauden sarvi 1904 ei enää läheskään riitä tyydyttämään kipeintäkään tarvetta vuonna 1926. — — —»

»Tähän toimeen (uuden sanaston toimittamiseen) on ryhdyttävä kiireen kaupalla. Kielenkäytölle ei saata olla muuta kuin vahingollista, että kukin kirjailija luo tarvitsemansa termit, välistä parannellen, toisinaan huonontaan edeltäjänsä ja usein — mikä on pahin kaikista — tietämättä lainkaan, että entisiä termejä on olemassa. Ja juuri sitä tapahtuu nykyänsä tuhka tiheään. — — — Jonkinlainen kodifikatio on siis ehdottomasti tar-

peen, ellei tahdota päättää täydelliseen sekamelskaan. Tämä on tarpeen toisestakin syystä. Kaikki, joiden on ollut pakko esityksissään luoda omia termejään, eivät tietenkään ole joka termin valinnassa voineet osua aivan oikeaan. Epäonnistuneet termit ovat sen vuoksi kodifikatiotyössä kitkettava pois ennen kuin pääsevät vakiintumaan. Jos tällaista karsimistyötä olisi tarpeeksi usein tähän asti toimitettu, ei lakikieleemme varmaankaan olisi päässyt juurtumaan niin kauhea sana kuin esim. 'ulosmittaus'. — — —»

»Nykyinen laki- ja virkakielen sanastomme on toisessakin suhteessa nykyänsä riittämätön käytännöllistä tarvetta tyydyttämään. Se on yksinomaan ruotsalais-suomalainen. Yhteiskunnalliset ja kielelliset olot maassamme ovat sen ilmestymisen jälkeen niin muuttuneet, että suomalais-ruotsalainen sanasto on ainakin yhtä tarpeellinen jollei tarpeellisempi kuin ruotsalais-suomalainen. — — —»

»Ehdoton erehdys sitä vastoin on luulla, ettei rajoitetummalle pohjalle rakentuvalla vain varsinaista laki- ja virkakieltä käsittävällä sanastolla muka olisi erityistä kiirettä. Millaisessa suomenkielisessä asussa useat erikoisasetuksemme vielä tänä päivänäkin ovat, siitä saapi hyvän kuvan syventymällä esimerkiksi voimassa olevaan tullisääntöön. Siitä löytää todellisia kielikukkasia miltei mielin määrin. Mainitsen esimerkkinä vain yhden, mutta sitä kauniimman termin 'panna piihin' (lägga bi). En tiedä, mitä varsinaiset meriasiaintuntijat tästä termistä arvelevat. Minun mielestäni ovat raumlaiset tunnetut merioikeuskäsitteet praksiisi ja navigaati siihen verraten sekä kauniit että helppotajuiset. Työtä siis kyllä riittää sanaston laatijoille vaikka sanastoa ei ulotetakaan varsinaista laki- ja virkakieltä ulommaksi. Ja tälläkin työllä on kiirettä. Itsenäisessä Suomessa ei luulisi voitavan sietää, että asetukset vuosi vuodelta jätetään niin kurjaan suomenkieliseen asuun, kuin useat niistä vielä nykyänsä ovat.»

Edellä mainitussa yhdistyksen kokouksessa, vaikkakin Särkilahden alustus lienee ollut yhtä jyrkäsanainen kuin tuo hänen kirjoituksensa-kin, ehdotusta vastustettiin. Vastustajain taholta lausuttiin epäilyksiä siitä, olisiko uudesta sanastosta vastaavaa hyötyä, Oli päästy ohi sen ajan, jolloin käytettiin sanakirjaa suomalaista lakikieltä kirjoitettaessa. Tieteellistä sanastoa taas ei oltu vielä luotu. Se oli kehittyvä vähitellen ja vakiintuva käytännössä, ja vaarallista oli luoda uusia termejä. Toi-

saalta taas huomautettiin, että tarkoituksena olikin vain oleva jo käytännössä vakiintuneiden sanojen kokoaminen ja toimitustyössä olisi harkittava, mitkä uudet termit olivat hyviä tullakseen vakiinnutetuiksi. Asia jätettiin sillä kertaa johtokunnan yksityiskohtaisesti valmisteltavaksi. (*»Poimintoja» LM 1926 s. 173 ss.*). Syyskokouksessa 7 päivänä lokakuuta 1926 täytyi Iivar Ahavan, joka silloin oli yhdistyksen puheenjohtajana, johtokunnan puolesta ilmoittaa, ettei johtokunta pitänyt enää nykyoloissa tarpeellisena ryhtyä uuden ruotsalais-suomalaisen sanaston toimittamiseen, vaan että se sitävästoin katsoi, että olisi lähitulevaisuudessa pyrittävä aikaansaamaan suomenkielinen ensyklopedinen sanakirja, jonka avulla suomalainen lainopillinen sanasto saataisiin vakiinnutetuksi. Kun kuitenkin silloista ajankohtaa ei pidetty sopivana tällaisen yrityksen toteuttamiselle, niin johtokunta ehdotti, että kysymys jätettäisiin raukeamaan. Tähän kokous yhtyi, sittenkuin oli kannatettu käsitystä, ettei suomalainen lakimieskunta ollut muusta kielestä suomeksi vaan suomesta muulle kielelle tai pelkästään suomeksi laaditun sanakirjan tarpeessa, ja lausuttu toivomus, että yhdistys kuitenkin ryhtyisi erinäisiin toimenpiteisiin. Sanaston aikaansaamista kehoitettiin yhdistyksen jäseniä edelleen harkitsemaan (*»Poimintoja» LM 1926 s. 261 ss.*)⁴

Kokouksessa 15 päivänä helmikuuta 1929 kysymys »suomalaisen oikeussanaston» aikaansaamisesta oli jälleen käsiteltävänä. Silloin alustajana oli *El. Kaila*. Alustuksessaan hän kykenikin esittämään asian niin

⁴ Vaikkakaan mistään tätä kirjoitusta laadittaessa käytettävissä olleista tiedoista ei käy ilmi, voitaneen kuitenkin ajankohdan samanaikaisuudesta päätellä, että ainakin joillakin yhdistyksen jäsenillä on ollut tavalla tai toisella kosketusta eduskunnan jäsenten kanssa sanakirjan toimituttamiseksi. Vuoden 1927 valtiopäivillä näet edustaja *Antti Kukkonen* ym. tekivät eduskunnassa anomuksen, jossa he ehdottivat, että eduskunta kehoittaisi hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamiseksi niin hyvissä ajoin, että työn alullepanoa varten voitaisiin ottaa määräraha vuoden 1929 menosääntöön. Anomuksen perusteluissa huomautettiin tällaisen sanakirjan tarpeellisuudesta kansakunnan yleiselle sivistystyölle ja erittäinkin myös lainsäädäntötyölle eduskunnassa. Vielä huomautettiin sellaisen sanakirjan merkityksestä erikoissanakirjojen valmistamisessa, ja todettiin mm., ettei suomalaisen lakikielen sanastoa myöskään vielä ollut olemassa, sillä Fred. Ahlmanin pientä suomalais-ruotsalaista laki- ja virkakielen sanastoa vuodelta 1883 ei käytännöllisesti katsoen tarvinnut ottaa lukuun. Sivistysvaliokunta saman vuoden valtiopäivillä, kuultuaan asiantuntijoina Allan Särkilahtea ja E. A. Tunkeloa, edellistä erittäinkin lakikielen sanaston kannalta, ehdotti anomusponnen hyväksyttäväksi. Asia jäi kuitenkin edelleen käsittelemättä.

vakuuttavasti (Ks. »Poimintoja» LM 1929 s. 183 ss.), että keskustelussa, joka alustuksen johdosta syntyi, katsottiin erimielisyydettä sanaston aikaansaaminen tarpeelliseksi. Asian enempi valmistelu annettiin johtokunnan ja alustajan huoleksi. Yritykset valtioavun saamiseksi eivät joutaneet tuloksiin, joten asian edelleen vieminen keskeytyi. Vuonna 1937 kauppaneuvos Raf. Haarla lahjoitti yhdistykselle suomenkielisen lakisanaston valmistamista varten 36.000 markkaa. Tämän lahjoituksen avulla työ sitten voitiin aloittaa: Sanakirjan toimittaminen uskottiin Y. J. Hakuliselle ja hänen avukseen valittiin toimituskunta, johon tulivat kuulumaan T. M. Kivimäki, Kaarlo Kaira, Kustavi Kaila ja Y. W. Puhakka. Sotien johdosta toimitustyö tosin hiukan viivästyi siitä, milloin sanakirjan oli suunniteltu olevan valmiina, mutta vuonna 1944 saatiin tämä suurtyö painosta julkisuuteen palvelemaan suomalaisen laki- ja virkakielen sekä lainopillisessa kirjallisuudessa käytettävän kielen kehittäjänä ja vakiinnuttajana.

Myös kysymys suomalaisen selittävän oikeussanaston toimittamisesta on ollut vireillä. Vuonna 1929 oikeusministeriö pyysi Suomalaisen Lakimiesten Yhdistyksen johtokuntaa valmistuttamaan suunnitelman ja kustannusarvion sellaista sanakirjaa varten. Yhdistyksen johtokunta valitsi Br. A. Salmialan (*Sundströmin*), El. Kailan ja Oiva Huttusen yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran valitsemain edustajain kanssa laatimaan pyydetyn ehdotuksen. Toukokuun 13 päivänä 1930 antoivatkin Salmiala, El. Kaila, Huttunen yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran edustajain E. A. Tunkelon ja M. Airilan kanssa oikeusministeriölle laatimansa suunnitelman ja kustannusarvion sanakirjaa varten (»Poimintoja» LM 1929 s. 384 s. sekä 1930 s. 286). — Asian seuraavista vaiheista ei tämän kirjoittajalla ole ollut tilaisuutta saada selkoa.

Yhdistys on harjoittanut muutakin kustannustoimintaa kuin »Lakimiehen» julkaisemista. Sillä on tietenkin merkitystä — ehkäpä enemmän kuin voidaan luullakaan — suomenkielisen laki- ja virkakielen sekä muun lainopillisen kielen käytön kehittämiseksi ja vakiinnuttamiselle. Sanottua julkaisutoimintaa ei kuitenkaan tarvinne selostaa enempää kuin viitata tässä julkaisussa oleviin hallintoneuvos Ikkalan ja lakit. tri Ellilän kirjoituksiin. Kuitenkin voitaneen mainita, että paitsi niitä avustuksia, mitä yhdistys on saanut julkaisutoimintaansa varten, yhdistyksellä on ollut useita lah-

joitusrahastoja, joilla on voitu tukea julkaisutoimintaa varten suoritettua kirjallista työtä palkinnoilla. (Näistä rahastoista ks. edellä olevaa *Ikkalan* kirjoitusta.)

Lopuksi puhuttaessa suomenkielestä ja sen kehittämisestä lienee täydellisyyden vuoksi lyhyesti mainittava yhdistyksen pyrkimyksistä saattaa sanojen ja nimitysten lyhennysten käyttäminen yhdenmukaiseksi ja tarkoitustaan vastaavaksi. Vuonna 1915 hyväksyi yhdistys eräitä ohjeita käytettäväksi oikeuslähteitä ja lähdeteoksia merkittäessä. Nämä ohjeet (LM 1915 s. 139 ss.) antoi yhdistys vuoden 1919 lopulla *Heimo Helmisen* esityksestä asetetun 3-jäsenisen komitean tarkastettavaksi. Komitean alustava ehdotus annettiin vielä yhdistyksen johtokunnan tarkastettavaksi, johon tarkastukseen komitean jäsenet myös ottivat osaa. Toukokuun 26 päivänä 1920 pitämässään kokouksessa yhdistys puolestaan hyväksyi siten syntyneet lyhennysmerkintäohjeet, jotka eräissä kohdin poikkesivat vuonna 1915 valmistuneista ohjeista. (Ks. kirjoitusta: »Oikeuslähteiden, lähdeteosten ja oikeustapausten merkitseminen» LM 1920 s. 101 ss.).

Edellä mainittuun *Hakulisen* toimittamaan sanakirjaan katsottiin asianmukaiseksi liittää osasto, joka sisälsi lainopillisessa kirjallisuudessa käytettäviä lyhennyksiä. Sen valmisteli erityinen toimikunta.

Valitettavasti näitten lyhennysten ja merkitsemistapojen käyttämistä varten ei ole onnistuttu löytämään sitä »kultaista keskietä», mikä ainakin suurimmalta osaltaan tyydyttäisi lyhennysten ja merkitsemistapain käyttäjiä, joten tällä alalla vallitseva kirjavuus edelleen jatkuu luvattoman suurena. Lisävaikeuksia tässä näyttää tuottavan sekin, että varsinaiset kielimiehetkään, jotka myös ovat valmistelleet lyhennyksiä sellaisillekin sanoille, mitkä kuuluvat lainopillisen kielen käyttöön, eivät ole aina olleet yksimielisiä eivätkä niin ollen ole saaneet lyhennyksiä yhdenmukaisiksi.⁵

Edellä oleva selostus, joka erinäisistä syistä on täytynyt laatia ylimalkaiseksi, osoittanee kuitenkin, että sitä tarkoitusta, mikä »Suomenmielis-

⁵ Ks. esim. E. A. Saarimaa: *Kielenopas* s. 113 ss. ja Aarni Penttilä: *Suomen kielen äänne- ja oikeinkirjoitusoppi* s. 52 ss.

ten juristien klubilla» on suomenkielen kehittämiseksi ollut, on myöheminkin tarmokkaasti toteutettu ja että siinä työssä on saavutettu hyviä tuloksia. Laki- ja virkakielemme sekä lainopillisissa teoksissa käytettävä kieli on jaksanut seurata sitä valtavaa kehitystä, minkä alaisena yleinen kirjakielemme viimeksi kuluneena puolen vuosisadan aikana on ollut.
